

Список використаних джерел:

1. Різниченко К.С. Патріотизм як основа національної ідеї сучасного Китаю. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 4 (38). С. 286-292.
2. Чепурна І.М. Громадянська соціалізація Китаю в контексті громадянського виховання. Науковий вісник Донбасу. 2014. № 4 (28). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN28/27.pdf>.
3. Чепурна І.М. Сутність та мета громадянського виховання у сучасних школах Китаю. Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції „Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції „Сучасні тенденції сходознавства» (26-27 квітня 2016, 2829 квітня 2016, м. Полтава-Старобільськ). Старобільськ. 2016. Вип. 1. С. 188-193.
4. Kalashnyk L. Citizenship education as basis of educational work in modern PR China. Interdisciplinary Studies of Complex Systems. 2017. № 10-11. С. 59-70.
5. Teachers law of the people's republic of china. URL: <http://ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/77014/108044/F-745945375/CHN77014%20Eng.pdf>.

Статнік Т.В.

студент,

Науковий керівник: Баярко Н.В.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

МІЖНАРОДНА УВАГА ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ

Суперечності у взаємовідносинах суспільства і природи існували на всіх етапах розвитку людської цивілізації, але в середині ХХ ст. виникла гостра необхідність у негайному вирішенні проблем охорони навколишнього природного середовища. Антропогенні зміни довкілля спричинили виникнення глобальних екологічних проблем: падіння концентрації озону в стратосфері, парникового ефекту, руйнування екосистем, вичерпання природних ресурсів, утилізації відходів, зменшення біорізноманіття, забруднення довкілля та ін.

Досвід, набутий людством у світовому масштабі засвідчує, що будь-які наймогутніші акції та прийняті законодавчі акти щодо захисту й охорони навколишнього природного середовища дають лише частковий ефект і ніяк не вирішують докорінно саму проблему. Погіршення екологічної ситуації в світовому масштабі обумовлює необхідність радикальних змін в життєдіяльності суспільства і кожної людини, переорієнтацію споживацьких утилітарних потреб на ціннісне ставлення до природного середовища, активну позицію у його збереженні та відтворенні, що ставить нові завдання перед системою екологічної освіти.

Проблемам взаємодії суспільства з природою присвячено низку праць всесвітньо відомих вчених, таких як В. Вернадський, А. Габор, Б. Коммонер, О. Леопольд, Дж. П. Марш, А. Тойнбі, Л. Чайнт, А. Швейцер та ін.

Розробка загальних стратегій екологічної освіти та охорони природи, координація зусиль різних країн у цій сфері здійснюється на рівні Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Стратегічним завданням ЮНЕСКО вважає створення «глобальної мережі освіти». Необхідно, щоб всі шкільні системи включали знайомство з глобальними проблемами, небезпеками, які загрожують людству, формували розуміння взаємозв'язку між людиною, суспільством і природою в планетарному масштабі.

У міжнародній стратегії дій з освіти в галузі навколишнього середовища екологічна освіта розуміється як безперервний процес, що сприяє усвідомленню кожною людиною зокрема і суспільством в цілому життєвої значущості навколишнього середовища та набуття ними знань, цінностей, умінь, досвіду, а також рішучості, що спонукають до активної діяльності з усунення існуючих та майбутніх екологічних проблем [6].

Один із генеральних директорів ЮНЕСКО Ф. Майор Сарагоса вважає, що найважливішим чинником вирішення екологічних проблем має стати глобальне виховання, яке передбачає постановку екологічних питань в центрі всіх навчальних програм, починаючи з дитячих дошкільних закладів і закінчуючи вузами, підготовкою вчителів та управлінського апарату. Стратегія прогресу спирається на інтеграцію загальної та екологічної освіти. «Наше виживання, захист навколишнього середовища можуть виявитися лише абстрактними поняттями, якщо ми не донесемо кожній дитині просту і переконливу думку: людина – це частина природи, ми

повинні любити наші дерева і річки, землі та ліси, як ми любимо саме життя» [3, с. 16].

Міжнародний екологічний рух педагогів визнає екологічну освіту пріоритетним напрямком удосконалення освітніх систем і рекомендує державам та урядам розглядати політику і практику в галузі освіти зважаючи на глобальну екологічну кризу. Відповідно, екологічна освіта стає не тільки пріоритетним, але і системоутворюючим фактором освіти людства загалом. Вона заслуговує на особливу увагу в контексті наукового підходу до вирішення сучасних проблем, пов'язаних з порушенням екологічної рівноваги, і в умовах наростаючих темпів змін в матеріальному і духовному житті, зростання соціальної ролі особистості, розвитку процесу демократизації та гуманізації суспільства.

Проаналізовані концепції екологічної освіти і виховання дають можливість визначити тенденції, характерні для даної галузі педагогічної науки і практики, які доцільно згрупувати таким чином:

- пошук і впровадження інноваційних технологій виховання екологічної свідомості;

- формування цілісної картини світу на основі інтеграційного підходу до висвітлення екологічних проблем;

- використання краєзнавчого підходу до формування світоглядних уявлень актуальних проблем взаємодії людини з природою на національному та глобальному рівнях;

- цілеспрямований педагогічний вплив на всі сфери психіки із метою їхньої оптимізації усвідомлення екологічних проблем як особисто значущих;

- зв'язок екологічного виховання з життям через залучення до природоохоронної діяльності, побудованої на міждисциплінарній основі;

- прогностичність екологічного виховання, спрямована на формування вміння передбачати наслідки природоперетворювальної діяльності та запобігати розвитку екологічно небезпечних явищ;

- забезпечення неперервності екологічного виховання, побудови його на принципах міжпредметної координації та інтеграції [5, с. 194].

Після Тбіліської конференції, що відбулась під егідою ООН у 1988 р., екологічна освіта набирає ознак системності. Україна взяла на себе міжнародні зобов'язання щодо збалансованого розвитку, підписавши документи Конференції ООН з довкілля та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992), Всесвітнього саміту зі збалансованого

розвитку (Йоганнесбург, 2002), Конференції ООН зі збалансованого розвитку Ріо+20 (Ріо-де-Жанейро, 2012), саміту ООН зі збалансованого розвитку (Нью-Йорк, 2015). Проте ці зобов'язання ще недостатньо реалізовані на рівні державної політики, у тому числі в сфері практичних дій щодо реалізації Стратегії СЕК ООН з освіти для збалансованого розвитку [4].

Нині екологічна освіта в Україні в середніх закладах освіти будується на основі міжпредметних зв'язків, екологізації окремих тем і навчальних дисциплін, позакласної роботи [2, с. 12]. Екологічні погляди і уявлення формуються на заняттях в дитячих дошкільних закладах та уроках природознавства в початковій школі, розвиваються в основній і старшій школі [1]. Програма навчальної дисципліни «Біологія і екологія», затверджена Міністерством освіти і науки України (наказ № 1407 від 23.10.2017 р.), запропонована для учнів 10-11-х класів, узагальнює шкільну екологічну освіту. У 2018 р. Україна вперше брала участь у Програмі міжнародного оцінювання учнів PISA, одним із аспектів якого є оцінка природничо-наукової грамотності, яка передбачає вміння пояснювати наукові явища, робити обґрунтовані висновки про них, усвідомлювати вплив науки і технологій на зміну матеріального, інтелектуального й культурного середовищ.

Таким чином, екологічна освіта – це цілеспрямована педагогічна діяльність, розрахована на зміну якісних показників ставлення людини і суспільства до навколишнього природного середовища. Однак, багато аспектів щодо екологічної освіти учнів різних вікових категорій все ще залишаються недостатньо розробленими. У питаннях екологічної освіти і її ефективності залишається багато спірних питань, які вимагають негайного вирішення як на рівні учня, школи, вчителя, так і на державному рівні.

Список використаних джерел:

1. Баюрко Н. В. Екологізація змісту природознавства як засіб формування екологічної свідомості учнів / Н. В. Баюрко // Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. – Вип. 41 / Редкол.: В. І. Шахов та ін. – Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2014. – С. 109-113.

2. Дробноход М. І. та інші. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою: [Кол. моногр.] / М. І. Дробноход, Ф. В. Вольвач, С. Г. Іващенко. – К.: МАУП, 2000. – 76 с.

3. Майор Ф. Воспитание сверхзадача человечества / Ф. Майор // Наука и жизнь. – 1990. – № 4. – С. 16-18.

4. Освіта для сталого розвитку (ОСР): розвиток концепції в рамках процесу «Довкілля для Європи» та основні досягнення в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoosvita.org.ua/storinka-knygy/osvita-dlya-stalogo-rozvytku>.

5. Сирай І. Екологічна освіта в сучасних соціально-педагогічних концепціях Німеччини / І. Сирай // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки». – 2013. – № 3. – С. 191-195.

6. Environmental Education in the European Union. – Luxembourg: European Commission, 1997. – 147 p.

Токуєва Н.В.

старший викладач,

Полтавська державна аграрна академія

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНОГО ДОРОБКУ М. К. АНДРІЄВСЬКОГО В УМОВАХ ДЕЙСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

У комплексі заходів, передбачених Національною стратегією реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, що була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р, у країні проводиться процес деінституціалізації, який передбачає фундаментальні зміни у системі інтернатних закладів освіти. На даному етапі заплановано провести моніторинг діяльності та оцінити мережу інтернатних закладів кожного регіону; з'ясувати причини, за якими діти до них потрапляють; визначити, які соціальні послуги зараз надаються. На наступному етапі кожен регіон буде готувати свій план реформування.

На початок реалізації I етапу даного проекту в Україні налічувався 751 заклад інституційного догляду та виховання дітей: 39 установ, де виховувалося 2773 дитини, перебувало у системі Міністерства охорони здоров'я України; 132 заклади з контингентом у 5087 дітей знаходилося у підпорядкуванні Міністерства соціальної політики України; 580 інституцій (97923 дитини) відносилося до сфери управління Міністерства освіти і науки України [1]. Серед дітей, які перебували в подібних установах, 92% мали родину, і